

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1.

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Randaberg

Emne: Ard og plog

Bygdelag:

Oppskr. av: Tønnes Goa

Gard: Goa

(adresse): No Stavanger

G.nr. 60 Br.nr. 11

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Johan Raustein Rygg meiner å ha sett eit reidskap som fig. 7 i heimen sin (Raustein i Randaberg) då han var gut.

For 40 - 50 år sidan vart det ~~so~~ segja på vår gard i Randaberg brukt eit reidskap som likna det på fig. 10, men var noke hendigare (hadde t.d. to armar), til å hyppe poteter med. Ein drog, og ein styrde.

Då eg var liten (for 60-65 år sidan) og ei god stund senare vart brukt "grindaplog" til å plögja åkerjord med og "stangplog" til eng.

Grindaplog likna på fig. 11 og stangplog fig. 16, Men begge var hendigare og betre enn dei på figurane tykjest å ha vore.

Til grindaplogane vart brukt ein hest, til stangplogen ~~to~~ to.

Sp. 2.

För mi tid vart ~~værk~~ åkrane spadd og såkornet mylda ned med rive. Far hadde teke til med å bruke plog og harv för mi tid.

Sp. 3, 4, 5, 6, 7 og 8:

Sjå svar på sp. 1.

Sp. 9.

Ikkje det eg veit um. Sjå svar på sp. 11.

Sp. 10.

Gjeng ut.

Sp. 11 Og 12.

Det einaste eg kan svara på dette, er at ~~far~~ eg har eit svakt minne om ~~far~~ ^{om} far snakka om ard.

Dersom ard var brukt, var den tvillaust laga av bygdesmedar.

Sp. 13.

No brukas berre dei beste plogar som kan skaffast.

I dei siste åra er det blitt til so å segja berre traktorplögging.

Som gut såg eg grindaplogar som var laga av bygdesmedar. Dei fyrste fabrikkplogane kom truleg i bruk kring 1880, Far var vel den fyrste i bygda som fekk seg moderne stangplog. I 1881 eller 82 tinga han og fekk to av desse frå "Hjalmafors Bruk" i Sverig. Prisen såg eg på ~~facturaen~~ fakturaen ein gong, men har no glömd han.

Sp. 14.

Ingen som liver i bygdi no. veit om ein slik plog.

Sp. 15.

Ukjend.

Sp. 16.

Emne nr. 1. forts.

Sp. 16. Plogen vart for det meste velta til den sida der velt-

tefjöla var.

Sp. 17 Og 18.

Nei.

Sp. 19. Stilbar slepsko på grindaplog, hjul på

3, 4, 5 tomar. På stangplog, hjul på stangplog.

Sp. 20. På stangplogar var det en ristill. Kniv kalla me det.

Sp. 21, 22, 23. Ikkje det eg veit om. Og eg trur ikkje at nokon i Rendaberg har brukt slike plogar.

Av tilleggsopplysningar kan eg berre gje desse:

Arð må ha vorte uttala ar, og ordet må ha vorte han-

kjonn, Planu. Seinare

Eg hugsar at far, då eg var liten, sa

sa han nok for det meste plog - plogjen. Hankjonn.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

2587

Norsk etnologisk gransking,

Bygdøy.

V/ cand. philol. Andreas Røpeid.

Etter den lovnad eg gav Dykk i sumar, har eg no - so langt det let seg gjera - samla tilfang til svar på dei svarene De sende meg.

Som eg sa til Dykk i sumar, ligg dei beste heimelsmennene no i gravi. Dei som er att, veit ikkje mykje meir om gault enn det eg visste sjølv: Sumt som far far fortalde, og sumt som eg såg og hørde heime og andre stader. Av tri heimelsmenn fekk eg likevel vita nokre få ting eg ikkje visste omn før, og so hjelpte dei til å stydja opp om mitt eige minne.

Far var fødd i 1840 og døde i 1932, fullt andefrisk til det siste. Han budde på Goa i Randaberg all sin dag. Sjølv er eg fødd på Goa i 1882. I dei siste 50 år har eg for det meste budd Stavanger, men har heile tidi hatt god kontakt med bygd og heimen (Goa i Randaberg).

Dei heimelsmennene eg har nytta, er:

Syster mi Malena Sande, f. 1874,

Johan Raustein Rygg, f. 1875 og

Jan L. Viste, f. 1875 eller 1876.

Alle bur og har alle dagar budd i Randaberg.

Eg sender Dykk mi beste helsing, og beø Dykk orsaka at det tilfanget eg sender, vert so alt for litet.

T. Goa